

UCHWAŁA

Dnia 17 lutego 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Irena Gromska-Szuster (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Grzegorz Misiurek

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

Protokolant Bożena Kowalska

w sprawie z wniosku wierzyciela XY
przy uczestnictwie dłużnika W. (poprzednio G.) o nadanie klauzuli wykonalności,
po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym
w dniu 17 lutego 2016 r.,
zagadnienia prawnego przedstawionego
przez Sąd Apelacyjny
postanowieniem z dnia 26 listopada 2015 r.,

"Czy art. 1049 § 1 k.p.c., w szczególności zdanie drugie, znajduje zastosowanie do egzekucji tytułu wykonawczego, w którym na podstawie art. 480 § 1 k.c. udzielono wierzycielowi umocowania do wykonania na koszt dłużnika czynności, którą może wykonać także inna osoba, w razie niewykonania jej przez dłużnika w wyznaczonym terminie?"

podjął uchwałę:

Wierzyciel, który w postępowaniu sądowym otrzymał upoważnienie do wykonania czynności na koszt dłużnika (art. 480 § 1 k.c.), może - na podstawie art. 1049 § 1 zd. drugie k.p.c. - żądać przyznania mu przez sąd sumy potrzebnej do wykonania tej czynności.

UZASADNIENIE

Prawomocnym wyrokiem z dnia 6 października 2009 r. Sąd Okręgowy w W. w punkcie I zobowiązał pozwanego do zamieszczenia w terminie 14 dni od uprawomocnienia się wyroku ogłoszenia wskazanej treści o przeproszeniu powoda na określonej stronie internetowej w przewidziany wyrokiem sposób, w punkcie II nakazał pozwanemu usunięcie z określonej strony internetowej wskazanych w wyroku wpisów, a w punkcie III upoważnił powoda do opublikowania ogłoszenia o treści wskazanej w punkcie I na koszt pozwanego w określonym serwisie internetowym, w przypadku nie wykonania przez pozwanego obowiązku wymienionego w punkcie I.

Postanowieniem z dnia 6 lipca 2012 r. Sąd Okręgowy na wniosek powoda nadał powyższemu wyrokowi klauzulę wykonalności w zakresie punktów I i II.

W dniu 12 września 2013 r. powód stwierdzając, że pozwany nie wykonał we właściwy sposób powyższego wyroku w zakresie punktu I, wniósł o nadanie klauzuli wykonalności punktowi III z zaznaczeniem przejścia obowiązku z dotychczasowego pozwanego G. sp. z.o.o na G. S.A. oraz o przyznanie mu kwoty 295 200 zł potrzebnej do opublikowania przeprosin na koszt pozwanej.

Postanowieniem z dnia 16 grudnia 2013 r. Sąd Okręgowy w W. nadał klauzulę wykonalności punktowi III wyroku z dnia 6 października 2009 r. z zaznaczeniem przejścia obowiązku na G. S.A. oraz przyznał wnioskodawcy od uczestnika G. S.A. kwotę 295 200 zł tytułem zwrotu wydatków związanych z opublikowaniem przeprosin na koszt pozwanego i wezwał wierzyciela do rozliczenia się z tej kwoty do dnia 28 lutego 2014r. Uzasadniając przyznanie powyższej kwoty na wykonanie zastępcze Sąd Okręgowy powołał się na art. 1049 § 1 zd. drugie k.p.c. oraz na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 1989 r. III CZP 36/89 (OSNC 1990/4-5/56).

Rozpoznając zażalenie dłużnika na powyższe postanowienie Sąd Apelacyjny przedstawił Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia wskazane w postanowieniu z dnia 26 listopada 2015 r. zagadnienie prawne sprowadzające się do pytania, czy do tzw. wykonania zastępczego, udzielonego wierzycielowi

wyrokiem sądu, ma zastosowanie postępowanie egzekucyjne przewidziana w art. 1049 §1 k.p.c., a w szczególności zdanie drugie tego przepisu.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że podziela stanowisko, iż wykonanie obowiązku zamieszczenia przeproszenia jest czynnością, którą za dłużnika może wykonać inna osoba, wobec czego egzekucja wyroku nakładającego na dłużnika taki obowiązek odbywa się na podstawie art. 1049 k.p.c. Jednakże, zgodnie z § 1, przepis ten ma zastosowanie jeżeli w samym tytule egzekucyjnym nie postanowiono, że w razie niewykonania przez dłużnika w wyznaczonym terminie czynności, którą może wykonać także inna osoba, wierzyciel będzie umocowany do wykonania tej czynności na koszt dłużnika. Tymczasem w rozpoznawanej sprawie tytuł egzekucyjny zobowiązuje dłużnika do ogłoszenia przeproszenia i jednocześnie upoważnia wierzyciela do dokonania tego na koszt dłużnika, jeżeli dłużnik nie wykona nałożonego nań obowiązku w terminie. Sąd Apelacyjny wskazał, że w literaturze wyrażano stanowisko, iż art. 1049 k.p.c. w ogóle nie ma zastosowania w sytuacji, gdy w samym tytule egzekucyjnym upoważniono wierzyciela do wykonania zastępczego na koszt dłużnika, a w uchwale z dnia 22 kwietnia 1968 r. III CZP 37/68 (OSNC z 1969 r., z. 1, poz. 9) Sąd Najwyższy, dzieląc to stanowisko stwierdził, że jeżeli w samym tytule egzekucyjnym upoważniono wierzyciela do wykonania zastępczego na koszt dłużnika, nie można na podstawie art. 1049 §1 zd. drugie k.p.c. żądać przyznania wierzycielowi sumy potrzebnej na wykonanie zastępcze. Natomiast odmienne stanowisko zajął Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 10 maja 1989 r. III CZP 36/89, przyjmując, że wierzyciel, który w postępowaniu sądowym otrzymał upoważnienie do wykonania czynności na koszt dłużnika (art. 480 § 1 k.c.) może - na podstawie art. 1049 § 1 zd. drugie k.p.c. - żądać przyznania mu przez sąd sumy potrzebnej do wykonania tej czynności. Pogląd ten został jednak podany krytyce w piśmiennictwie z odwołaniem się do wcześniejszego stanowiska, a zatem nadal istnieją wątpliwości w tym przedmiocie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Na gruncie prawa materialnego możliwość tzw. wykonania zastępczego przewidują art. 479 i 480 k.c. zamieszczone w dziale II tytułu VII regulującym skutki niewykonania zobowiązań. Oba przepisy dotyczą szczególnej sytuacji niewykonania zobowiązania: zwłoki dłużnika i określają zasady jego odpowiedzialności oraz uprawnienia przysługujące wierzycielowi. Zasadniczy przepis regulujący skutki zwłoki dłużnika: art. 477 k.c. przewiduje w takim wypadku dla wierzyciela dwa niezależne roszczenia: o spełnienie świadczenia oraz o wyrównanie szkody związanej ze zwłoką. Natomiast przepisy art. 479 i 480 k.c. modyfikują pierwsze uprawnienie w sytuacji, gdy przedmiotem świadczenia dłużnika jest określona ilość rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku (art. 479) albo zobowiązanie czynienia (art. 480). W pierwszym przypadku art. 479 k.c. pozwala wierzycielowi nabyć na koszt dłużnika taką samą ilość rzeczy tego samego gatunku albo żądać od dłużnika zapłaty ich wartości, a w drugim przypadku art. 480 § 1 k.c. przyznaje wierzycielowi prawo żądania upoważnienia go przez sąd do wykonania tej czynności na koszt dłużnika, chodzi zatem o czynność, którą za dłużnika może wykonać inna osoba. W obu przypadkach wierzyciel zachowuje prawo do odszkodowania.

W świetle powyższych przepisów wykonanie zastępcze jest więc uprawnieniem przyznanym wierzycielowi z mocy ustawy (art. 479 k.c.) albo z mocy wyroku sądu (art. 480 k.c.) w razie zwłoki dłużnika w wykonaniu jego zobowiązania i polega na tym, że wierzyciel ma prawo do zaspokojenia swojej wierzytelności poprzez własne działanie, lecz na koszt dłużnika. Jak wskazuje się w literaturze, w obu wypadkach wierzyciel wykonując zastępczo świadczenie albo żądając upoważnienia go przez sąd w tym zakresie, rezygnuje tym samym z żądania wykonania przez dłużnika jego zobowiązania przez spełnienie świadczenia zgodnie z art. 477 § 1 k.c., nie może bowiem jednocześnie żądać spełnienia świadczenia przez dłużnika i wykonania zastępczego. Wierzyciel może zatem wystąpić do sądu o upoważnienie do wykonania zastępczego, gdy istnieje już zobowiązanie dłużnika do czynienia i zwłoka w jego wykonaniu, lecz nie istnieje jeszcze tytuł egzekucyjny nakazujący samemu dłużnikowi wykonanie zobowiązania określonego działania. Wyrok wydany na podstawie art. 480 § 1 i 2 k.c. ma charakter konstytutywny, gdyż tworzy nowy stan prawny, wobec czego w literaturze przyjmuje się,

że w wyroku tym sąd nie może jednocześnie orzec, iż do wykonania określonej czynności zobowiązuje także dłużnika.

Wykonanie zastępcze przewidziane w art. 480 k.c. jest więc rodzajem egzekucji, ma bowiem ostatecznie doprowadzić do zaspokojenia wierzyciela, co jednak odbywa się na podstawie przepisu prawa materialnego, a nie k.p.c.

Podobny sposób egzekucji przewidziany jest także w art. 1049 k.p.c. dotyczącym egzekucji czynności zastępowalnej. W takiej sytuacji - jeżeli w samym tytule egzekucyjnym nie postanowiono, iż w razie niewykonania przez dłużnika w wyznaczonym terminie czynności, wierzyciel będzie umocowany do wykonania tej czynności na koszt dłużnika - sąd na wniosek wierzyciela wezwie dłużnika do jej wykonania w wyznaczonym terminie, a po bezskutecznym upływie terminu udzieli wierzycielowi umocowania do wykonania czynności na koszt dłużnika. Na żądanie wierzyciela sąd przyzna mu sumę potrzebną do wykonania czynności.

Na gruncie art. 480 k.c. i art. 1049 k.p.c. w doktrynie i orzecznictwie przyjmowano, że choć przedmiot postępowania przewidziany w tych przepisach jest ten sam: udzielenie przez sąd upoważnienia wierzycielowi do wykonania zastępczego na koszt dłużnika, to jednak trybów tych nie można utożsamiać, stosować zamiennie ani uzupełniająco. Stanowisko takie zajął także Sąd Najwyższy stwierdzając w uzasadnieniu uchwały z dnia 22 kwietnia 1968 r. III CZP 37/68, że art. 1049 k.p.c. ma zastosowanie tylko w sytuacji, gdy przedmiotem egzekucji jest świadczenie niepieniężne i chodzi o czynność zastępowalną, a w tytule egzekucyjnym nie postanowiono, iż w razie niewykonania przez dłużnika tej czynności w wyznaczonym terminie, wierzyciel będzie umocowany do jej wykonania na koszt dłużnika. Nie można natomiast w trybie art. 1049 §1 k.p.c. żądać tylko przyznania kwoty potrzebnej na wykonanie zastępcze. Jeżeli więc w tytule egzekucyjnym upoważniono wierzyciela do wykonania czynności na koszt dłużnika, na wypadek gdyby dłużnik nie wykonał jej w określonym terminie, wierzyciel nie będzie mógł żądać w trybie art. 1049 § 1 zd. drugie k.p.c. przyznania mu kwoty na zastępcze wykonanie, gdyż w tej sytuacji egzekucja w trybie art. 1049 § 1 k.p.c. w ogóle nie będzie dopuszczalna i wierzyciel będzie mógł dochodzić

przeciwko dłużnikowi wyłożonej na wykonanie czynności sumy tylko w drodze procesu.

Konsekwencją takiej wykładni powyższych przepisów było to, że wierzyciel posiadający upoważnienie sądu do wykonania zastępczego na podstawie art. 480 § 1 k.c. praktycznie mógł nie mieć możliwości wykonania takiego wyroku, jeżeli wykonanie zastępcze wymagało wyłożenia znacznej sumy, którą nie dysponował i której nie mógł uzyskać od dłużnika przed wykonaniem zastępczym. Tracił także możliwość żądania wykonania zobowiązania przez samego dłużnika, skoro z chwilą uzyskania wyroku na podstawie art. 480 k.c. tracił możliwość dochodzenia od dłużnika wykonania zobowiązania na podstawie art. 477 k.c. Wierzyciel był zatem w znacznie gorszej sytuacji niż gdyby uzyskał tytuł egzekucyjny przeciwko dłużnikowi i realizował jego wykonanie na podstawie art. 1049 k.p.c. Przy takiej wykładni praktyczny zakres stosowania art. 480 k.c. mógł być zatem jedynie bardzo ograniczony, nieodpowiadający celowi tego przepisu oraz rzeczywistym potrzebom społecznym.

Dostrzegając to Sąd Najwyższy już w wyroku z dnia 6 października 1972 r. I CR 274/72 (nie publ.) dopuścił możliwość zastosowania art. 480 k.c. do powództwa o ochronę dóbr osobistych i stwierdził, że wprowadzie „zmuszenie” pozwanego do wykonania wyroku zobowiązującego go do opublikowania ogłoszenia lub upoważnienie powoda do swoistego wykonania zastępczego przez upoważnienie go do odpowiednich ogłoszeń byłoby możliwe w toku postępowania egzekucyjnego, ale prowadziłoby do zbędnych komplikacji. Dlatego sąd może zamieścić upoważnienie do ogłoszenia przeproszenia w sentencji wyroku.

Takie samo stanowisko zajął Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 28 czerwca 2006 r. III CZP 23/06 (OSNC z 2007 r., nr 1, poz. 11), w której przede wszystkim – odchodząc od dotychczasowej praktyki- stwierdził, że obowiązek usunięcia skutków naruszenia dóbr osobistych, polegający na złożeniu przez dłużnika oświadczenia odpowiedniej treści w formie ogłoszenia, podlega egzekucji na podstawie art. 1049 k.p.c., gdyż obowiązek taki należy uznać za czynność zastępowalną. Natomiast w uzasadnieniu wskazał na celowość rozważenia możliwości wprowadzenia do orzecznictwa praktyki polegającej na tym, aby sąd - wyrokując na podstawie art.

24 k.c. i zobowiązując pozwanego do złożenia stosowanego oświadczenia-wskazywał jednocześnie, na wniosek powoda, czynność, którą ten może przedsięwziąć na wypadek niewykonania wyroku przez zobowiązanego. Może to bowiem uelastyczyć egzekucję oraz usunąć powstające w jej toku trudności.

Podobnie w wyroku z dnia 23 maja 2013 r. I CSK 531/12 (nie publ.) Sąd Najwyższy wskazując na bezwzględny, skuteczny erga omnes, charakter ochrony dóbr osobistych, uznał za możliwe zastosowanie do niej instytucji wykonania zastępczego przewidzianej w art. 480 k.c. i upoważnienie powoda - już na etapie merytorycznego rozstrzygnięcia o obowiązku złożenia przez pozwanego odpowiedniego oświadczenia o przeproszeniu- do wykonania zastępczego, co przyczyni się do szybkiego, a tym samym realnego zniweczenia skutków dokonanego naruszenia dóbr osobistych.

Możliwość orzeczenia w jednym wyroku obowiązku dłużnika określonego działania i jednocześnie upoważnienie wierzyciela do wykonania zastępczego, jeżeli dłużnik nie wykona zobowiązania w terminie, dopuścił także Sąd Najwyższy do roszczeń wynikających ze stosunków prawnorzeczowych w uchwale z dnia 10 maja 1989 r., III CZP 36/89 podjętej w sprawie, w której sąd zobowiązał dłużnika do wykonania szczegółowo określonych czynności, umożliwiających wierzycielowi korzystanie z ustanowionej na jego rzecz służebności drogi koniecznej i jednocześnie upoważnił wierzyciela do wykonania tych czynności w razie zwłoki dłużnika na jego koszt. Sąd Najwyższy nie podzielił stanowiska zajętego w uzasadnieniu uchwały z dnia 22 kwietnia 1968 r. III CZP 37/68 oraz prezentowanego przez większość przedstawicieli doktryny i stwierdził, że wierzyciel, który w postępowaniu sądowym otrzymał upoważnienie do wykonania czynności na koszt dłużnika (art. 480 § 1 k.c.), może - na podstawie art. 1049 § 1 zd. drugie k.p.c. - żądać przyznania mu przez sąd sumy potrzebnej do wykonania tej czynności. Uznał, że skoro upoważnienie do zastępczego wykonania czynności wierzyciel może uzyskać bądź w postępowaniu rozpoznawczym na podstawie art. 480 k.c., bądź w postępowaniu egzekucyjnym na podstawie art. 1049 § 1 zd. pierwsze k.p.c. i w obu wypadkach ma ono ten sam charakter, to nie znajduje racjonalnego uzasadnienia stanowisko, że tylko wierzyciel, który uzyskał umocowanie do zastępczego wykonania czynności w postępowaniu egzekucyjnym, może korzystać

z uprawnienia przewidzianego w art. 1049 § 1 zd. drugie k.p.c., tym bardziej, że art. 480 k.c. takiego uprawnienia nie przewiduje. Sąd Najwyższy uznał, że w razie, gdy wierzyciel ma umocowanie do zastępczego wykonania czynności uzyskane w postępowaniu rozpoznawczym na podstawie art. 480 k.c., egzekucja na podstawie art. 1049 § 1 k.p.c. nie jest niedopuszczalne lecz jest zbędna z oczywistych przyczyn w zakresie unormowanym w zdaniu pierwszym tego przepisu, pozostaje natomiast celowa w pozostałym zakresie. Zdanie drugie art. 1049 § 1 k.p.c. dotyczy końcowej fazy egzekucji, w której zostaje osiągnięty jej cel i następuje rozliczenie kosztów egzekucji. Taka wykładnia uzasadniona jest również, zdaniem Sądu Najwyższego, sformułowaniem przepisu, w którym uprawnienie sądu do przyznania wierzycielowi sumy potrzebnej do zastępczego wykonania czynności, zostało zawarte w osobnym zdaniu, po zdaniu pierwszym traktującym o wcześniejszych stadiach egzekucji, co upoważnia do stwierdzenia, że przyznanie sumy potrzebnej do zastępczego wykonania czynności nie jest zależne od tego, w jakim postępowaniu - rozpoznawczym czy egzekucyjnym - wierzyciel uzyskał umocowanie do wykonania tych czynności.

Stanowisko to zostało poddane krytyce w literaturze. Stwierdzono między innymi, że wykładnia językowa art. 1049 § 1 k.p.c. prowadzi do jedyne­go możliwego do przyjęcia wniosku, iż przewidziane w zdaniu drugim uprawnienie wierzyciela do otrzymania sumy na wykonanie zastępcze odnosi się tylko do sytuacji wskazanej w zdaniu pierwszym, a więc do sytuacji, gdy w samym tytule egzekucyjnym nie przewidziano dla wierzyciela możliwości wykonania zastępczego. Nie do przyjęcia jest bowiem, aby wskazane w art. 1049 § 1 zd. drugie uprawnienie wierzyciela do żądania zaliczki odnosiło się do stanów faktycznych nie określonych w zdaniu pierwszym tego przepisu. Odwołując się do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 22 kwietnia 1968 r. III CZP 37/68 wskazano, że nie można łączyć ani traktować zamiennie różnych trybów uzyskania upoważnienia do wykonania zastępczego, wybór trybu należy do wierzyciela i rodzi określone korzyści i niedogodności, jednak jeżeli wierzyciel wybrał możliwość przewidzianą w art. 480 k.c., nie może korzystać z trybu egzekucji przewidzianego w art. 1049 k.p.c.

Sąd Najwyższy w obecnym składzie podziela jednak kierunek wykładni art. 480 § 1 w zw. z art. 1049 § 1 k.p.c. przyjęty we wskazanych wyżej uchwałach

z dnia 10 maja 1989 r. III CZP 36/89 i z dnia 28 czerwca 2006 r. III CZP 23/06 oraz wyrokach z dnia 6 października 1972 r. I CR 274/72 i z dnia 23 maja 2013 r. I CSK 531/12, jako bardziej odpowiadający współczesnym potrzebom społecznym szczególnie w sprawach o usunięcie skutków naruszenia dóbr osobistych lub niektórych praw rzeczowych.

Wprawdzie niewątpliwie wierzyciel nie może żądać zarówno wykonania przez dłużnika zobowiązania czynienia jak i upoważnienia do wykonania zastępczego na podstawie art. 480 § 1 k.c., jednak nie narusza tej zasady żądanie w jednym pozwie zobowiązania dłużnika do określonego działania i alternatywne żądanie upoważnienia wierzyciela do wykonania zastępczego w razie niewykonania przez dłużnika jego zobowiązania w terminie. Tak sformułowane roszczenie pozwala sądowi w jednym procesie ustalić istnienie zobowiązania dłużnika do określonego działania i nakazać mu jego wykonanie w sposób wskazany w wyroku i w wyznaczonym terminie po jego uprawomocnieniu się oraz jednocześnie upoważnić wierzyciela do wykonania zastępczego w razie zaistniałej zwłoki dłużnika w wykonaniu obowiązku nałożonego nań tym wyrokiem. Jeżeli dłużnik wykona nakazane świadczenie zgodnie z wyrokiem w zakreślonym terminie, nie powstanie w ogóle uprawnienie wierzyciela do zastępczego wykonania przyznane w tym samym wyroku. Natomiast niewykonanie przez dłużnika zobowiązania w terminie spowoduje jego zwłokę i dopiero od tej chwili wierzyciel będzie mógł realizować przyznane mu przez sąd uprawnienie do zastępczego wykonania zobowiązania dłużnika. Taki sposób realizacji prawa wierzyciela nie narusza art. 480 § 1 ani art. 477 k.c., bowiem nie ma on możliwości żądania zarówno wykonania zobowiązania przez dłużnika jak i realizowania swojego uprawnienia do wykonania zastępczego.

Jednocześnie w wielu sprawach, w których interes wierzyciela polega na jak najszybszym wykonaniu czynności zastępowalnych, np. w sprawach o usunięcie naruszenia dóbr osobistych przez opublikowanie przeproszenia, taki wyrok pozwoli najlepiej zrealizować ten cel i uzyskać najszybsze zaspokojenie wierzyciela, bez konieczności uruchomienia pierwszej fazy postępowania egzekucyjnego przewidzianej w art. 1049 § 1 zd. pierwsze k.p.c.

Skoro więc dopuszczalne jest wydanie przez sąd wyroku, w którym zobowiązał dłużnika do wykonania czynności zastępowalnej i jednocześnie, na wypadek zwłoki dłużnika, upoważnił wierzyciela do jej zastępczego wykonania na koszt dłużnika, konieczne jest znalezienie odpowiedniej drogi wykonania takiego wyroku.

Jedynym przepisem dotyczącym egzekucji czynności zastępowalnej jest art. 1049 § 1 k.p.c., wskazujący w zdaniu pierwszym, że ma on zastosowanie do wykonania wyroku, w którym nie upoważniono wierzyciela do wykonania zastępczego. Takie zastrzeżenie wskazuje, że ustawodawca przewidział możliwość istnienia także tytułu egzekucyjnego, w którym wierzyciela upoważniono do wykonania zastępczego, a więc tytułu powstałego na podstawie art. 480 § 1 k.c., jednak nie objął takiej sytuacji dyspozycją art. 1049 § 1 k.p.c. ani żadnego innego przepisu dotyczącego egzekucji, podobnie jak nie uregulował egzekucji wyroku, w którym zarówno zobowiązano dłużnika do wykonania czynności zastępowalnej, jak i upoważniono wierzyciela do wykonania zastępczego. Skoro dopuszczalne jest wydanie takiego wyroku, to nie ma racjonalnych powodów by pozbawić wierzyciela możliwości jego egzekucji na podstawie art. 1049 § 1 k.p.c., stosowanego odpowiednio, z pominięciem, jako zbędnego z oczywistych względów, etapu przewidzianego w zdaniu pierwszym, a więc z ograniczeniem stosowania tego przepisu do przewidzianej w zdaniu drugim możliwości przyznania przez sąd wierzycielowi, na etapie egzekucji wyroku w zakresie upoważniającym do wykonania zastępczego, sumy potrzebnej na to wykonanie, której w inny sposób wierzyciel nie może uzyskać.

Szczególnie w sprawach o naruszenie dóbr osobistych, gdy jako sposób usunięcia skutków naruszenia sąd nakazał ogłoszenie przeproszenia w prasie lub na określonej stronie internetowej - często należących do naruszcziela - i jednocześnie upoważnił wierzyciela do wykonania zastępczego, wyraźnie widoczne jest, że wykonanie takiego wyroku bez odpowiedniego zastosowania art. 1049 § 1 zd. drugie k.p.c., może być w praktyce niemożliwe. Koszty wykonania zastępczego mogą bowiem być tak wysokie, że wierzyciel nie będzie w stanie ich ponieść. Trzeba też zauważyć, że jeżeli dłużnik zobowiązany został do opublikowania przeproszenia w mediach należących do niego, jak to ma miejsce

bardzo często przy naruszeniu dóbr osobistych przez mass media, wykonanie takiego wyroku nie przedstawia dla niego żadnych trudności i praktycznie nie powoduje kosztów. Jeżeli zatem w takiej sytuacji dłużnik nie wykonuje wyroku, wynika to najczęściej z jego złej woli. Jednocześnie to on, jako właściciel gazety czy strony internetowej, ustala koszty publikacji dla osób trzecich, w tym także dla wierzyciela i może je określić w takiej wysokości, że wierzyciel nie będzie w stanie ich ponieść. Dysponując wyrokiem upoważniającym go na podstawie art. 480 § 1 k.c. do wykonania zastępczego na koszt dłużnika, nie miałby w istocie żadnych możliwości realizacji takiego wyroku. Jest to sytuacja niedopuszczalna nie tylko z punktu widzenia interesów wierzyciela lecz także powagi wymiaru sprawiedliwości i interesu społecznego.

Przyjęcie dopuszczalności odpowiedniego zastosowania do takiego wyroku art. 1049 §1 zd. drugie k.p.c. nie narusza również uzasadnionego interesu dłużnika, któremu przysługuje zażalenie przewidziane w zd. trzecim oraz powództwo przeciwegzekucyjne o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego w postaci wyroku, w którym zobowiązany został do wykonania określonej czynności w wyznaczonym terminie. W tym postępowaniu może dowodzić, że zobowiązanie wygasło wskutek wykonania lub z innych przyczyn (porównaj postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 1971 r. II CZ 16/71, OSNC z 1971r., nr 9, poz. 162).

Przedstawiona wykładnia art. 480 § 1 k.c. w zw. z art. 1049 § 1 zd. drugie k.p.c. zapewnia więc efektywne wykonanie wyroków zobowiązujących dłużnika do podjęcia czynności zastępowalnych, bez szkody dla uzasadnionych interesów dłużnika.

Z tych wszystkich względów Sąd Najwyższy udzielił odpowiedzi jak w uchwale.

kc